Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10.12.2009, sp. zn. 8 Tdo 708/2009, ECLI:CZ:NS:2009:8.TDO.708.2009.1

Číslo: 40/2010

Právní věta: I. Skutková podstata trestného činu pletich při řízení konkursním a vyrovnacím podle § 256b odst. 3 tr. zák. (ve znění účinném do 31. 12. 2007) je ve vztahu speciality vůči trestnému činu přijímání úplatku podle § 160 odst. 1, 2 tr. zák. Proto je jejich jednočinný souběh vyloučen a jednání správce konkursní podstaty, který si nechal slíbit úplatek za to, že dodatečně uzná již dříve popřenou pohledávku věřitele, lze posoudit pouze jako trestný čin pletich při řízení konkursním a vyrovnacím ve smyslu § 256b odst. 3 tr. zák. (ve znění účinném do 31. 12. 2007).*) II. Správce konkursní podstaty (resp. insolvenční správce) není veřejným činitelem ve smyslu § 89 odst. 9 tr. zák.**) *) Poznámka redakce: nyní jde o rozlišení trestných činů pletichy v insolvenčním řízení podle § 226 odst. 3 tr. zákoníku a přijetí úplatku podle § 331 odst. 1, 2 tr. zákoníku. **) Poznámka redakce: nový trestní zákoník nahradil pojem „veřejný činitel“ pojmem „úřední osoba“ - § 127 tr. zákoníku

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 10.12.2009

Spisová značka: 8 Tdo 708/2009

Číslo rozhodnutí: 40

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Pletichy při řízení konkursním a vyrovnacím, Přijímání úplatku

Předpisy: § 160 odst. 2 tr. zák.
§ 256b odst. 3 tr. zák.
§ 89 odst. 9 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání obviněných JUDr. J. Z., Ing. J. V. a Ing. V. P. zrušil rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci, ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. 31 To 617/2008, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Okresního soudu v Liberci pod sp. zn. 6 T 183/2008, a současně podle § 265l odst. 1 tr. ř. Okresnímu soudu v Liberci přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Liberci ze dne 31. 10. 2008, sp. zn. 6 T 183/2008, byli obvinění JUDr. J. Z., Ing. J. V. a Ing. V. P. (dále také jen „obvinění“ nebo „dovolatelé“) uznáni vinnými trestným

činem přijímání úplatku podle § 160 odst. 2, 3 písm. a) tr. zák., kterého se měli dopustit tím, že v L. na náměstí Č. b. ve dnech 2. 11. 2007 a 5. 12. 2007 v sídle obchodní společnosti P., v. o. s., která byla jmenována usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 30. 8. 2005, sp. zn. 45 K 35/2005, správcem konkursní podstaty úpadce – obchodní společnosti R., s. r. o., po předchozí domluvě jako statutární orgán obchodní společnosti P., v. o. s., požádali advokáta JUDr. V. D., který zastupoval úpadcova věřitele – norskou obchodní společnost T. B. AS, o poskytnutí částky ve výši 150 000 norských korun, resp. částky ve výši 500 000 Kč, za dodatečné uznání pohledávky správcem konkursní podstaty, a to pohledávky obchodní společnosti T. B. AS za úpadcem – obchodní společností R., s. r. o., ve výši 38 767 815 Kč, kterou předtím v přezkumném jednání u Krajského soudu v Ústí nad Labem dne 26. 5. 2006 správce konkursní podstaty zcela popřel, následně dne 12. 12. 2007 kolem 12.35 hodin obviněný JUDr. J. Z. převzal v Ú. n. L. v restauraci Š. od JUDr. V. D. částku ve výši 500 000 Kč a předal mu ve dvojím vyhotovení listinu o dodatečném uznání pohledávky ve výši 38 767 815 Kč podepsanou obviněným Ing. V. P. za správce konkursní podstaty – obchodní společnost P., v. o. s.

Za to uložil soud prvního stupně obviněným podle § 160 odst. 3 tr. zák. nepodmíněné tresty odnětí svobody, a to obviněnému JUDr. J. Z. v trvání 3 roků a obviněným Ing. J. V. a Ing. V. P. v trvání 30 měsíců, pro jejichž výkon každého z nich zařadil podle § 39a odst. 3 tr. zák. do věznice s dozorem. Podle § 53 odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. zák. byl každému z obviněných uložen rovněž peněžitý trest ve výši 150 000 Kč s náhradním trestem odnětí svobody u každého v trvání 1 roku.

Proti tomuto rozsudku podali státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Liberci a všichni obvinění odvolání, o nichž rozhodl Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci rozsudkem ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. 31 To 617/2008, tak, že podle § 258 odst. 1 písm. d), e), odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek ve výroku o trestu ohledně všech tří obviněných a podle § 259 odst. 3 tr. ř. rozhodl tak, že každému obviněnému uložil podle § 160 odst. 3 tr. zák. trest odnětí svobody v trvání 18 měsíců, pro jehož výkon každého z nich zařadil podle § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák. do věznice s dozorem. Podle § 53 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. dále odvolací soud uložil každému z obviněných peněžitý trest ve výši 150 000 Kč s náhradním trestem odnětí svobody v trvání 10 měsíců. Současně podle § 49 odst. 1 a § 50 odst. 1 tr. zák. byly všem obviněným uloženy i tresty zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu činnosti insolvenčního správce jako fyzická osoba nebo v rámci činnosti veřejné obchodní společnosti nebo zahraniční společnosti na dobu 3 roků. Jinak zůstal napadený rozsudek soudu prvního stupně nezměněn.

Všichni tři obvinění podali prostřednictvím svých obhájců proti citovanému rozsudku odvolacího soudu dovolání, která opřeli o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Podle názoru obviněných soudy nižších stupňů přehlédly, že v trestním zákoně ve znění platném v době posuzovaných skutků, tedy do 31. 12. 2007, existovala samostatná skutková podstata trestného činu pletich při řízení konkursním a vyrovnacím podle § 256b odst. 3 tr. zák. (ve znění před novelou provedenou zákonem č. 296/2007 Sb.). Jak dále obvinění zdůraznili, v době, kdy byla tato skutková podstata začleněna do trestního zákona jeho novelou provedenou zákonem č. 557/1991 Sb., byl uvedený trestný čin zamýšlen jako speciální ve vztahu k trestným činům úplatkářství, neboť existovaly pochybnosti o tom, zda činnost správce konkursní podstaty je činností v obecném zájmu. I poté, co byly tyto pochybnosti odstraněny novelou provedenou zákonem č. 537/2004 Sb. (doplněním ustanovení § 162a odst. 3 tr. zák.), zůstalo ustanovení § 256b tr. zák. o pletichách při řízení konkursním a vyrovnacím zvláštním případem aktivního i pasivního úplatkářství (a zůstalo jím i v ustanovení § 226 nového trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.). Konstrukce této skutkové podstaty je podle názoru obviněných jiná, neboť prvotním objektem není zájem na veřejném pořádku, nýbrž zájem na ochraně konkursních věřitelů. Proto se znaky kvalifikované skutkové podstaty nevážou na značný prospěch nebo prospěch velkého rozsahu pachatele nebo jiné osoby, jako je tomu u trestného činu podle § 160 tr. zák., resp. k úmyslu získat takový prospěch, nýbrž ke způsobení škody věřitelům.

V případě ustanovení § 256b odst. 3 tr. zák. jde ovšem o privilegovanou skutkovou podstatu ve vztahu k úplatkářství, neboť horní hranice je u ní nižší než v případě přijímání úplatku. Proto obvinění považují ustanovení § 256b tr. zák. za mírnější, než je ustanovení § 160 tr. zák. o přijímání úplatku. Přitom podle obviněných je nesporné, že jednočinný souběh trestného činu pletich při řízení konkursním a vyrovnacím podle § 256b odst. 3 tr. zák. s trestným činem úplatkářství podle § 160 tr. zák. je vyloučen (viz Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář. II. díl. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 1352).

Jak dále obvinění zdůraznili, působili jako společníci veřejné obchodní společnosti, tedy již ze zákona byli současně jejími statutárními orgány. Správcem konkursní podstaty byla tato obchodní společnost, za niž byli všichni tři oprávnění jednat. Vzhledem k ustanovení § 90 odst. 2 tr. zák. byli proto všichni tři obvinění v postavení speciálního subjektu, který se vyžaduje v ustanovení § 256b odst. 3 tr. zák., tedy v postavení správce konkursní podstaty. Podle obviněných peněžní částka ve výši 500 000 Kč, jež měla být vyplacena za uznání pohledávky, je nepochybně majetkovým prospěchem, který by byl přijat za uskutečnění jednání ke škodě ostatních věřitelů, neboť uznáním pohledávky ve výši téměř 40 000 000 Kč by se snížilo jejich uspokojení. Je tedy zřejmé, že pokud si JUDr. J. Z. nechal slíbit tuto částku, již tím naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu pletich při řízení konkursním a vyrovnacím podle § 256b odst. 3 tr. zák. a je přitom lhostejné, zda si tuto částku nechal slíbit poté, co o ni sám požádal. Citované ustanovení je totiž (podobně jako přijímání úplatku) tzv. předčasně dokonaným deliktem, který sám o sobě v daném případě zahrnuje jednání jak přípravné, tak i jeho pokus.

Obvinění uplatnili i některé další námitky a v závěru svých dovolání navrhli, aby Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek odvolacího soudu i jemu předcházející rozsudek soudu prvního stupně a aby s ohledem na podstatné vady řízení a nedostatek skutkových zjištění věc přikázal státnímu zástupci k došetření.

K podanému dovolání se vyjádřil státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství, který nepovažuje část námitek za odpovídající uplatněnému dovolacímu důvodu a zbylou část shledává neopodstatněnou. Podle názoru státního zástupce obvinění naplnili znaky skutkových podstat trestných činů přijímání úplatku podle § 160 odst. 2 tr. zák. i pletich při řízení konkursním a vyrovnacím podle § 256b odst. 3 tr. zák. Přitom státní zástupce s odkazem na ustanovení § 162a odst. 3 tr. zák. dospěl k závěru, že je možný souběh obou uvedených trestných činů, ale s ohledem na zákaz reformationis in peius (§ 265p odst. 1, § 265s odst. 2 tr. ř.) již není možná v tomto směru změna napadeného rozhodnutí. Na druhé straně podle státního zástupce nepřichází v úvahu, aby byl skutek posouzen pouze jako trestný čin pletich při řízení konkursním a vyrovnacím podle § 256b odst. 3 tr. zák. (ve znění účinném do 31. 12. 2007), jak se toho domáhají dovolatelé. Proto státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud odmítl podaná dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř., protože jde o dovolání zjevně neopodstatněná.

Nejvyšší soud dospěl mimo jiné k následujícím závěrům.

Objektem trestného činu přijímání úplatku podle § 160 odst. 2, odst. 3 písm. a) tr. zák. (ve znění účinném do 30. 6. 2008, tedy v době spáchání posuzovaného skutku a před novelou provedenou zákonem č. 122/2008 Sb.) byl zájem na řádném, nestranném a zákonném obstarávání věcí obecného zájmu, tedy na ochraně čistoty veřejného života. Obstaráváním věcí obecného zájmu je přitom činnost, která souvisí s plněním úkolů týkajících se věcí obecného zájmu, tedy nejen rozhodování orgánů státní moci a správy, ale i jiná činnost při uspokojování zájmů občanů a právnických osob v oblasti materiálních, sociálních, kulturních a jiných potřeb (srov. zhodnocení publikované pod č. 16/1988 Sb. rozh. tr.). Jde tedy o plnění všech úkolů, na jejichž řádném a nestranném plnění má zájem celá společnost nebo určitá sociální skupina. Nespadá sem činnost občanů, jež je výlučně projevem jejich osobních práv. Pachatelem uvedeného trestného činu může být jen osoba, která se

podílí na obstarávání věcí obecného zájmu. Podle společného ustanovení § 162a odst. 3 tr. zák. (ve znění účinném po novele provedené zákonem č. 537/2004 Sb., tj. od 22. 10. 2004) se za obstarávání věcí obecného zájmu považuje též zachovávání povinnosti uložené právním předpisem nebo smluvně převzaté, jejímž účelem je zajistit, aby v obchodních vztazích nedocházelo k poškozování nebo bezdůvodnému zvýhodňování účastníků těchto vztahů nebo osob, které jejich jménem jednají. Obchodní vztahy jsou – zjednodušeně řečeno – závazkové vztahy mezi podnikateli týkající se jejich podnikatelské činnosti. Upravuje je zejména obchodní zákoník (zákon č. 513/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů), který také vymezuje povinnosti mající zajistit účel předpokládaný posledně citovaným ustanovením trestního zákona.

Objektem trestného činu pletich při řízení konkursním a vyrovnacím podle § 256b odst. 3 tr. zák. (ve znění účinném do 31. 12. 2007) bylo právo věřitele na uspokojení jeho pohledávky podle zásad konkursního a vyrovnacího řízení (resp. nyní insolvenčního řízení) a na zajištění řádného průběhu takového řízení ze strany jiných osob než soudu.

Skutková podstata tohoto trestného činu byla začleněna do trestního zákona novelou provedenou zákonem č. 557/1991 Sb. s účinností od 1. 1. 1992. Obsahu ustanovení § 256b tr. zák. se významně dotkla novela provedená zákonem č. 253/1997 Sb., která nabyla účinnosti dne 1. 1. 1998. Jednak byl v dosavadních ustanoveních § 256b odst. 1 a 2 tr. zák. a v nově zařazeném ustanovení § 256b odst. 3 tr. zák. rozšířen okruh případů, na něž dopadá trestní postih, jednak došlo v nově zařazených ustanoveních § 256b odst. 4 a 5 tr. zák. ke zpřísnění trestního postihu za způsobení značné škody a škody velkého rozsahu. Bylo tak učiněno ve snaze zajistit ochranu čistoty a řádného průběhu celého řízení o konkursu a vyrovnání ve všech jeho fázích a ve vztahu ke všem osobám, které (mimo soudu) mohou mít vliv na jeho průběh a výsledky (srov. Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář. II. díl. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 1567 a 1568).

V ustanovení § 256b odst. 3 tr. zák. (ve znění účinném do 31. 12. 2007) jde o další samostatnou skutkovou podstatu vedle ustanovení § 265b odst. 1 a 2 tr. zák., kterou se postihuje zvláštní případ pasivního úplatkářství ze strany osob, jež se v určitém postavení účastní řízení o konkursu a vyrovnání. Jeho podstata spočívá v tom, že pachatel přijme nebo si dá slíbit pro sebe nebo jiného ke škodě věřitelů majetkový nebo jiný prospěch, který mu nepřísluší. Zákonný pojem „si dá slíbit pro sebe nebo jiného“ v ustanovení § 256b odst. 3 tr. zák., na rozdíl od ustanovení § 160 odst. 1 tr. zák., zde zahrnuje i žádost pachatele o neoprávněný majetkový nebo jiný prospěch. Ustanovení § 265b odst. 3 tr. zák. vyžaduje, aby přijetí neoprávněného prospěchu nebo jeho příslibu bylo ke škodě věřitelů. Přijetí prospěchu nebo jiného příslibu se tudíž musí projevit negativně na rozsahu uspokojení pohledávek věřitelů v řízení o konkursu nebo o vyrovnání anebo na jiném škodlivém dopadu vůči nim (např. v podobě oddálení uspokojení věřitelů).

Majetkový nebo jiný prospěch má zde povahu úplatku, tedy jakékoliv významnější materiální i nemateriální neoprávněné výhody. Podle důvodové zprávy k ustanovení § 256b tr. zák. je takovým prospěchem (u věřitele, resp. člena věřitelského výboru) každá výhoda, kterou se zmenšuje újma hrozící konkrétnímu věřiteli z konkursu a vyrovnání. Trestnost je zde vázána na přijetí nebo příslib takového prospěchu, který pachateli nepřísluší. Člen věřitelského výboru v konkursu, správce konkursní podstaty a vyrovnací správce totiž mají nárok na odměnu a na náhradu hotových výdajů, resp. nutných výdajů. Prospěch, který jim nepřísluší, bude tedy takový, který svým obsahem nebo rozsahem jde nad rámec nároků vyplývajících z tehdy platných právních předpisů, tj. zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, a vyhlášky č. 476/1991 Sb., kterou se prováděla některá ustanovení zákona o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů.

Pachatelem trestného činu pletich při řízení konkursním a vyrovnacím podle § 256b odst. 3 tr. zák. (ve znění účinném do 31. 12. 2007) mohl být v řízení o konkursu správce konkursní podstaty nebo

člen věřitelského výboru a v řízení o vyrovnání vyrovnací správce. Jde o pachatele se zvláštním postavením (tzv. speciální subjekt ve smyslu § 90 odst. 1 tr. zák.). Správcem konkursní podstaty a vyrovnacím správcem mohla být fyzická osoba nebo veřejná obchodní společnost, jejímž jménem vykonával funkci správce společník, kterého společnost určila a sdělila to soudu; pokud byla členem věřitelského výboru právnická osoba, jednal za ni její zástupce. Pachatelem pak mohla být fyzická osoba, která byla statutárním orgánem nebo členem kolektivního statutárního orgánu právnické osoby, nebo jiná osoba oprávněná činit právní úkony za právnickou osobu jako její pracovník nebo člen anebo její zástupce (srov. Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář. II. díl. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, str. 1567 a násl.).

Na skutkové podstatě trestného činu pletich při řízení konkursním a vyrovnacím podle § 256b tr. zák. a na uvedených teoretických východiscích v podstatě nic nezměnila ani novela provedená zákonem č. 296/2007 Sb., který s účinností od 1. 1. 2008 provedl pouze terminologickou změnu v § 256b odst. 3 tr. zák. [především pojem „správce konkursní podstaty“ nahradil termínem „insolvenční správce“ v návaznosti na zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů]. K zásadní změně nedošlo dokonce ani v novém trestním zákoníku (zákon č. 40/2009 Sb., ve znění zákona č. 306/2009 Sb., který nabývá účinnosti dne 1. 1. 2010; viz ustanovení § 226 odst. 3 tr. zák.).

Nejvyšší soud dále považuje za potřebné v obecné rovině uvést, že každý skutek má být zásadně posouzen podle všech zákonných ustanovení, která na něj dopadají. Jednočinný souběh je vyloučen v případech, když trestné činy jsou navzájem v poměru speciality, subsidiarity, tzv. faktické konzumpce, a dále tehdy, pokud jde o pokračování v trestném činu, trestný čin trvající a trestný čin hromadný.

Jelikož v posuzovaném případě přichází v úvahu vyloučení jednočinného souběhu pouze z důvodu subsidiarity či speciality, je třeba uvést, že v poměru subsidiarity jsou ustanovení určená k ochraně týchž zájmů, je-li účelem subsidiárního ustanovení pouze doplnit v témže směru ochranu, kterou poskytuje druhé, tedy primární ustanovení. U primární skutkové podstaty, která má více znaků než subsidiární ustanovení, je obsah pojmu širší, avšak okruh konkrétních případů, na které dopadá, je menší. Subsidiárního ustanovení se užije tehdy, není-li čin trestný podle ustanovení primárního, kterým je jinak lépe vystižena povaha i stupeň nebezpečnosti činu pro společnost (srov. Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D. Základy trestní odpovědnosti. Podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Nakladatelství Orac, 2003, s. 406 a násl., obdobně též Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář. I. díl. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 28 a násl.).

O takový poměr subsidiarity mezi trestnými činy přijímání úplatku podle § 160 odst. 2, odst. 3 písm. a) tr. zák. a pletich při řízení konkursním a vyrovnacím podle § 256b tr. zák. evidentně nejde.

Zbývá proto posoudit, zda mezi označenými trestnými činy jde o poměr speciality. V takovém poměru jsou ustanovení určená k ochraně týchž zájmů, má-li být speciálním ustanovením zvláště postihnut určitý druh útoků proti týmž individuálním zájmům, aby byla vystižena zvláštní povaha a stupeň nebezpečnosti těchto útoků pro společnost. Znaky speciální skutkové podstaty jsou oproti obecné skutkové podstatě konkretizovány a často obsahují i prvky další. V poměru speciality tak jsou jednak skutkové podstaty kvalifikované a privilegované ve vztahu k základní skutkové podstatě a jednak složené skutkové podstaty vůči skutkovým podstatám, které lze považovat za jejich části.

Privilegovaná skutková podstata obsahuje znaky činů typově méně nebezpečných pro společnost, než jsou ty, které charakterizuje skutková podstata základní. U privilegovaných skutkových podstat je jejich specifikace ve vztahu ke skutkové podstatě základní vázána na některé znaky, z nichž plyne nižší stupeň nebezpečnosti pro společnost, a tudíž i mírnější trestnost. Mezi skutkovými podstatami základními na straně jedné a skutkovými podstatami privilegovanými a kvalifikovanými na straně

druhé je vztah speciality (kvalifikovaných a privilegovaných) vůči základním (jakožto obecným), což je významné právě z hlediska tzv. zdánlivého souběhu.

V posuzovaném případě skutkové podstaty obou jmenovaných trestných činů chrání v podstatě stejné společenské vztahy. Na tom nic zásadního nemění ani okolnost, že zatímco trestný čin přijímání úplatku podle § 160 tr. zák. je zařazen mezi trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných (hlava třetí, oddíl třetí, zvláštní části trestního zákona), trestný čin pletich při řízení konkursním a vyrovnacím podle § 256b tr. zák. je zařazen mezi trestné činy proti majetku (hlava devátá zvláštní části trestního zákona). Jejich objektem v širším pojetí je především zájem na ochraně, řádném a nestranném průběhu řízení, resp. činností, při uspokojování zájmů ať už občanů či právnických osob, přičemž na tom má zájem celá společnost, případně určitá sociální skupina.

Z tohoto pohledu je speciálním trestný čin pletich při řízení konkursním a vyrovnacím podle § 256b odst. 3 tr. zák., protože zvláště postihuje určitý druh útoků (užší, resp. speciální okruh útoků) proti týmž individuálním zájmům, čímž vystihuje zvláštní povahu a stupeň nebezpečnosti takovýchto útoků pro společnost. Pouhou komparací trestních sazeb lze dospět k závěru, že útok namířený proti majetkovým právům (naplňující skutkovou podstatu podle § 256b odst. 3 tr. zák.) je typově méně nebezpečný než útok směřující proti pořádku ve věcech veřejných [naplňující skutkovou podstatu podle § 160 odst. 1, 2, 3 písm. a) tr. zák.]. Pachatel trestného činu pletich při řízení konkursním a vyrovnacím podle § 256b odst. 3 tr. zák. je totiž ohrožen trestní sazbou trestu odnětí svobody jen do 2 roků (sazbou od 6 měsíců do 3 roků, případně od 2 roků do 8 let teprve podle § 256b odst. 4, resp. odst. 5 tr. zák.), zatímco pachatel trestného činu přijímání úplatku podle § 160 odst. 1, odst. 2, odst. 3 písm. a) tr. zák. je ohrožen trestní sazbou trestu odnětí svobody od 1 roku do 5 let.

S ohledem na právě uvedené se jeví vhodné rovněž uvést, že skutkové podstaty obou citovaných trestných činů v tzv. vyšších odstavcích [tj. v ustanoveních § 160 odst. 3 písm. a) a § 256b odst. 4 tr. zák.] jsou kvalifikovanými skutkovými podstatami ve vztahu k základním skutkovým podstatám vymezeným v ustanoveních § 160 odst. 1, 2 tr. zák. a § 256b odst. 3 tr. zák.

Pouhým porovnáním skutkových podstat trestných činů přijímání úplatku podle § 160 tr. zák. a pletich při řízení konkursním a vyrovnacím § 256b odst. 3 tr. zák. je také zřejmé, že zatímco ustanovení § 160 tr. zák. postihuje (a to i vzhledem k ustanovení § 162a odst. 3 tr. zák.) značně široký okruh jednání souvisejících s obstaráváním věcí obecného zájmu, která mohou naplnit znaky tohoto trestného činu, základní skutková podstata trestného činu pletich při řízení konkursním a vyrovnacím podle § 256b odst. 3 tr. zák. vymezuje z uvedeného širokého okruhu jednání úzký (specifický, resp. speciální) okruh případů, které by při neexistenci ustanovení § 256b odst. 3 tr. zák. bylo možno podřadit právě pod ustanovení § 160 tr. zák.

Je-li ustanovení § 256b tr. zák. speciální ve vztahu k ustanovení § 160 tr. zák., pak takový vztah mezi nimi brání závěru o možnosti jejich spáchání v jednočinném souběhu. Jinými slovy, při souběhu skutkové podstaty speciální a obecné jednak má přednost speciální skutková podstata a jednak je vyloučen jejich jednočinný souběh.

Uvedené závěry lze formulovat i tak, že při řízení konkursním a vyrovnacím (nyní v insolvenčním řízení) nejde o obstarávání věcí obecného zájmu, ale o uplatňování soukromoprávních nároků. Především z tohoto důvodu na jednání podle § 256b tr. zák. nedopadají ustanovení § 160 až § 163 tr. zák. o trestných činech úplatkářství. Jednočinný souběh trestných činů úplatkářství podle § 160 až § 162 tr. zák. s trestným činem pletich při řízení konkursním a vyrovnacím podle § 256b tr. zák. je vzhledem k tomu vyloučen. To platí i ve vztahu ke správci konkursní podstaty, který sice vykonává svou činnost ve veřejném zájmu, ale dopadá na něj speciální ustanovení § 256b odst. 3 tr. zák., jež bylo nutno do trestního zákona zavést právě proto, že správce konkursní podstaty není možno postihovat podle § 160 až § 163 tr. zák. Správce konkursní podstaty totiž nelze považovat ani za

veřejného činitele, protože nejde o voleného funkcionáře nebo jiného odpovědného pracovníka orgánu státní správy, samosprávy, soudu nebo jiného státního orgánu, ani o příslušníka ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru (viz § 89 odst. 9 tr. zák.). Správce konkursní podstaty je sice ustanovován soudem, který vede řízení o konkursu, a s tímto soudem spolupracuje, ale v zásadě jde o soukromou osobu, která není zaměstnancem soudu (viz Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář. II. díl. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 1571 a 1572).

Všechny až dosud uvedené skutečnosti svědčí pro závěr, že nejen soud odvolací, ale před ním ani soud prvního stupně se náležitě nevypořádal s otázkou přiléhavé právní kvalifikace skutku spáchaného obviněnými JUDr. J. Z., Ing. J. V. a Ing. V. P. a v důsledku toho učinil rozhodnutí, které spočívá na nesprávném právním posouzení skutku. Tento skutek totiž naplňuje všechny zákonné znaky trestného činu pletich při řízení konkursním a vyrovnacím přinejmenším v základní skutkové podstatě podle § 256b odst. 3 tr. zák., takže byl naplněn uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Nejvyšší soud proto z podnětu dovolání všech obviněných zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci i jemu předcházející rozsudek Okresního soudu v Liberci, a to včetně dalších obsahově navazujících rozhodnutí, která tím pozbyla podkladu. Nejvyšší soud pak přikázal věc k novému projednání a rozhodnutí Okresnímu soudu v Liberci a udělil mu k tomu příslušné pokyny.